

B E S Z Á M O L Ó
A N A G Y M Á L N Á S P A R T I É S B A R Á Z D Á L Á S I I.
Z S O M B O L Y O K R Ó L.

A Pannonia Turista Egyesület barlangkutató szakosztályának beszámolója az 1944. június 25-29-ig terjedő időben a Szilicei fennsíkön végzett zsombolykutató munkájáról.

Beszámoló a Nagymálnásparti és Barázdálási I. zombolyokban végzett kutató munkáról.

Irta: Hidvégi Ferenc.

A Pannonia Turista Egyesület barlangkutató szakosztálya 1944. június 25-én kutató csoportot küldött ki a Szilicei fennsík egy eddig ismeretlen zombolyának felkutatására és bejárására, és ennek — valamint a Barázdálási I. zombolynak felmérésére és térképezésére.

A kutató csoport június 26-án Szilicéről indulva, az ide-mellékelt térképvázlaton pirossal jelölt útvonalon jutott el Gajdos Imre kutatótársunk útmutatása nyomán az általa ismeretlen fekvésűnek hitt zombolyhoz. A gondos térképellenőrzés nyomán azonban kiderült, hogy a kérdéses zomboly a Nagymálnáspart 637-es magassági pontjától délkeletre fekszik és a térképbe, kis hibával ugyan, de be van rajzolva. Ez a körülmény azonban nem sokat változtatott a lényegen, mert akkori tudomásunk szerint ezt a zombolyt még senki be nem járta, s így joggal rajzolódott ki előttünk egy ismeretlen barlangvilág első bejárásának izgató lehetősége.

A zomboly, egy tisztáson kezdődő útelágazás közelében, egy keleti irányban lejtő oldal felső szélén, közvetlenül a szekérút mellett, erdős, bozótos terepre nyílik.

Az aránylag kicsi, de meredekfalú tölcseren leászva, megközelítettük a nyílást és kőpróbát eszközöltünk. A leejtett kő hosszú szünet után, minden közbenső felütődés nélkül, egyetlen koppanással ért feneket, jelezve azt, hogy hosszú szabad lefutásu, aknaszerű zombollyal van dolgunk. Ezért liftszerű kötélművelettel kísérleteztünk, mégpedig teljes sikerrel. Csupán az összeköttetés fenntartásával voltak nehézségeink. Sem a lassan tagolt kiállítás, sem a sippal leadott morse-jelek nem voltak érthetők. Az összeköttetés csak a majdnem fél mélységnyire leeresztett közvetítő sze-

mély útján volt fenntartható.

Szükségesnek látszik az ilyen természetű mélybarlangkutatásnál a kötélbe beágyazott kettős vezetéken keresztül lebonyolítható távbeszélő összeköttetés megoldása.

A tölcsérszerűen induló zomboly, keskeny hosszúkás nyílás után kissé aláhajlik, majd aránylag kis keresztmetszeti változásokkal kútszerűen, függőlegesen fut le a 140 méteres mélységben lévő fenékre.

A fenéken eleinte északi majd keleti irányba elhajolva vízszintesen, folyosó szerűen megnyúlik. Az így megnyult részen a mennyezet felboltozódik.

A fenéket ismeretlen vastagságban éles törésű világosszürke mészkőtörmelék borítja.

Továbbjutásra lehetőség — megfigyelésünk szerint — sem vízszintes, sem függőleges irányban nincsen.

A fenék oldalfalain az erősen redőzött bekérgezés helyenkint kisebb üregeket alkot. Egyik ilyen üregben, lezárt sörösüveg volt elrejtve, amelyben újságba burkolva, egy jegyzőtömbből kitépelt papírlapot találtunk cseh nyelven írt feljegyzésekkel /a feljegyzések hiteles fordítása mellékelve/. A feljegyzések szerint, két cseh katonatisztból és egy bányamérnökből álló társaság 1925. májusában lent járt a zombolyban. Azonban kutatásaiknak — a fenti feljegyzéseken kívül — egyéb nyomát ezideig nem találtuk.

Az első bejárás érdeme így kétség kívül a cseh társaságot illeti, de miután nem valószínű, hogy kutatásuk eredménye a hazai szakkörök rendelkezésére állna, mellékelten idecsatoljuk az általunk „Nagymálnásparti zomboly”-nak elnevezett aknabarlang térképét, továbbá beszámolónk geológiai részében, a vonatkozó geológiai adatokat és a fenék oldalfalából vett kőzet-és cseppkő mintákat.

Kutató utunk további során, június 28-án kerestük fel a Barázdálási I. zombolyt — melyet ez év pünkösdjén a Magyarországi Kárpát Egyesület, a Pannónia Turista Egyesület kutatói, valamint egyesületen kívüli kutatók Puskás Lajos és Markó István vezetésével bejártak — hogy azt felmérjük és feltérképezzük.

A Barázdálási I. zomboly a hasonló terület 552-es háromszögelési pontjától északra, egy tisztás szélén, bozóttal és fákkal szegélyezett töbről mélyül le. Az odavezető útvonalat és helyet a mellékelt térképvázlatunkon kék színnel jelöltük.

A zomboly lefelé egyre szélesedő első szakaszában 44 méter után érjük el az érdekesen tagozott első szint mindkét irányban meredeken lejtő törmelékűjét.

Ennek az emeletnek a keleti végében találjuk a hasadékbarlang egyetlen jelentős cseppkőképződményét a „Zuhatagot”. Ettől

balra északkeleti irányban a járat meredeken emelkedve, teljesen elszűkül.

Nyugati-majd északnyugati irányban haladva, egy szűk hasadékon keresztül jutunk el a toronyszerűen alakult középső szakaszon keresztül 37 méter ereszkedés után, a második szintre.

A teremszerű második szint északkeleti része felett a mennyezet kupola szerűen felboltozódik. A dél felé kisé elnyúló sarokban, szűk, tagozott nyíláson keresztül jutunk tovább a barlang alsó szakaszába, egy közelítően északkelet-délnyugati irányú keskeny hosszúkás hasadék üregbe; ahol is előbb mint egy 24 méter ereszkedés után, egy törmelékkel borított párkányra, innen további 10 métert ereszkedve egy hosszú, meredeken lejtő nehezen járható törmelék lejtőn át jutunk a hasadék-és egyben a zomboly legmélyebb pontjára: a 130 méter mélyen levő fenékre.

A Barázdálási I. zombolyról készült térképünket, valamint geológiai vonatkozású megfigyeléseinket és a fenék falából vett kőzetmintákat mellékeljük.

A vezetésem alatt kiküldött kutató csoport tagjai a következők voltak

a Pannonia T.E. tagjai:

Bajor Gyula
Behringer István
Csongor Gyula
Gajdos Imre
Gerstenberger Egon
Hidvégi Ferencné
Hock József
Józsa László
ifj.Köbölkúti András
Tuska József

Egyesületen kívüli:

Nikovits Kálmán
Venkovits István

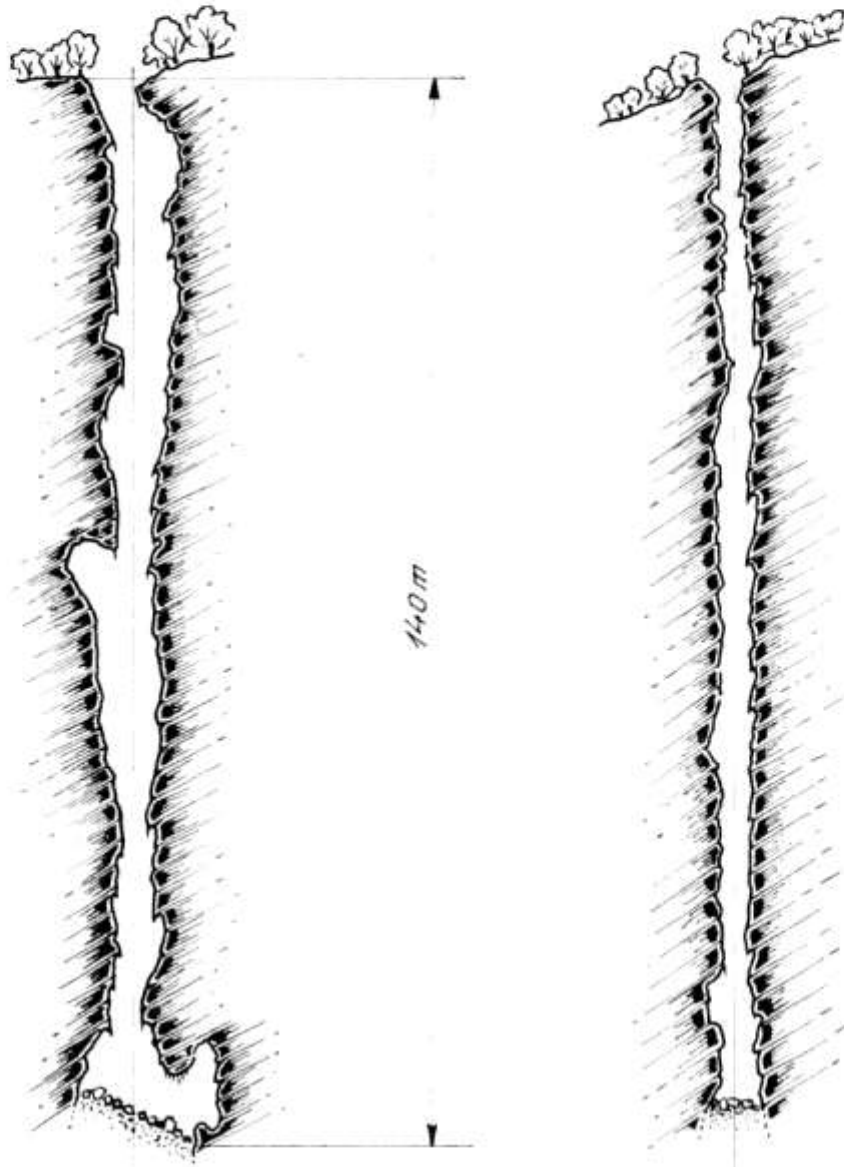

A Nagyménfősparti zomboly

hosszmetszetei és szelvényei

(Priepart Velká Bítča)

Lépték = 1:1000

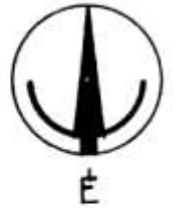
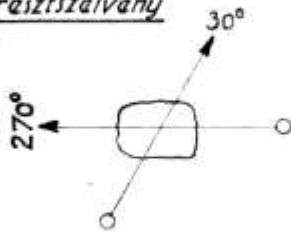

185° ←

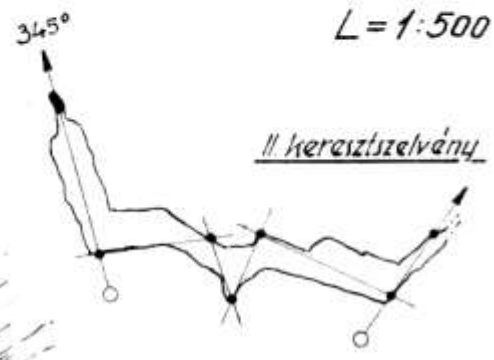
→ 255°

I. keresztmetszvény

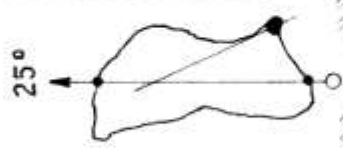
I. keresztmetszvény

130 m

II keresztmetszvény

III. keresztmetszvény

A Barázdálási I. zomboly

kifarított hosszmetélete és szelvényei

Térképazte:

Vankovits Jstán és Hidvági Ferenc

III. keresztmetszvény

Ajánék alaprajza

1. oldal szövegének fordítása.

Ebbe az üregbe /aknába/ 1925 május 24.-én acélsodronyon leereszkedett Csapek Miros hadnagy 16. gyal.ezr., Fraj Márton áll. bányamérnök Nadabulyról /?/ és Jezsek Sándor kapitány 16. gyal.ezr.- 140 m mélységet értek el. -

-----

2. oldal szövegének fordítása.

A leszállásnál jelen voltak:

Dr. Pacelt Vince járásbíró,
Adamec József adóhivatalnok,
Repa Vencel mérnök föld. felügyelő,
Macháček Pál pol. biztos,
Brabec Mátyás főhadnagy 16. gyal.ezr.,
Kroupa Ferenc áll. bányatiszt,
Prokopiviczky Artur áll. bányamérnök,
Dr. Sousedik Albin járási tisztv,
Stepánek György törzskapitány 22. dandár,
Souček János törzskapitány 16. gyal.ezr.,
Dufka Gusztáv alezr. 16. gyal.ezr.,
Csizsek főtörzsőrm.,
Sousedik Mária urnő,
Penk őrm.,
Sokol őrm.,
Dobsik őrm.,

Feljegyezte /olvashatatlan aláírás/ főhadnagy 1925 június 6.

G E O L O G I A I R É S Z .

Irta: Venkovits István.

A Gömör-Szepeai Érchegység kristályos kőzetekből álló tömegét különböző geológiai korokban lerakódott üledékes kőzetek veszik körül. Ennek az üledékes kőzetekből álló korszaknak déli kiterjedését a Gömör-Tornai Karstvidék, melyhez a szilicei-fennsík is tartozik, mint annak legészakibb tagja. Anyagát a földtörténeti középkor Triász tengerében keletkezett mészkő és dolomit alkotja. Mind a két kőzetfajta kitűnően karstosodik. Mégis, hogy területünkön oly sok nagykiterjedésű barlang és mély szomboly van, azt részben az igen nagy vastagságot kitevő jól karstosodó kőzet indokolja, részben pedig, hogy ezek a rétegek hosszú geológiai időközön át szárazulatként állottak a több ízben is előrenyomuló tengerben. Ebből a tényből következik, hogy a fennsík magán viseli az összes hegycépes mozgások következményeit. Általában azonban két főhatás követhető. A kelet-nyugati tengelyű felboltozódás és a nagyjából észak-déli irányú litoklázis rendszer. A felboltozódás a 2. szelvényen látható érdekes helyzetet teremt. Az alsótriasz Campilli lemeses mészkövek a felboltozódás következtében a középső triász Anisusi mészkőrétegeket mintegy átdöfik. Mivel ez a mészkőfajta lemez szerkezetű, igen magas homok és agyag tartalmu, nem karstosodik. A csapadékvizek normális eróziós völgybevágódást hoznak létre míg a fennsíkok anisusi mészkövei enyhe hajlásu teknőket képezve kitűnő alanyai a karstosodásnak. Így a kelet-nyugat irányú völgyek antiklinális háton mélyülnek be, míg a fennsíkok szinklinális teknők.

Mint érdekességet megemlítjük, hogy a felboltozódás magassága észak felé nő, mint azt a csatolt 3. sz. profilon érzékelhetjük. A két mély szomboly kutatása közben szerzett megfigyelések egy nagyjából észak-déli irányú főrepedés hálózatot derít fel. Valóban a szombolyoknál, bár bennük a szomboly keletkezési elméletek mindögyike kisebb szakaszokon fellelhető, azonban végső fokon tektonikus keletkezéssel állunk szembe, amennyiben nagy mélységeken ke-

resztül egymástól félreismerhetetlenül elvált falrészleteket látnunk. A csatolt barlangtérképeken ez kitűnően látszik. Melléklünk egy tömbszelvényt is, mely a fennsíkok között keletkezett észak-déli irányú völgyeket ábrázolja. Ezeknek keletkezésében is nagy szerepet játszhatott a fenti irányú litoklázis rendszer. Dr. Jaskó Sándor egyetemi m. tanár ur szomszédos területről szóló dolgozatában még ezenkívül emlit egy észak-déli irányú elnyiródást is, melyet barlangjaink kialakulásánál nagyon jól tudunk alkalmazni, annál is inkább, mivel az egészen kevésszámú dűrspáncéll csúszási felülete nagyjából észak-déli irányú horizontális elmozdulást mutat, ellentétben a pilisi barlangok számtalan csúszási lap vertikális irányával.

Kőzetvizsgálataink alapján, még 140 méter relatív mélységben sem érjük el az alsó triasz campilli mészkőrétegeket, holott területünktől már nem nagy távolságra észak felé a felszínen gutensteini és campilli mészkőveket vett fel térképére az e területen dolgozó dr. Balogh Kálmán geológus ur. Ugy látszik, hogy ezek a rétegek a perem felé, miként ez a 2. szelvényen is látszik, igen meredeken lejtnek a fennsík alá. A Nagymálnásparti zomboly cseppkövekben gazdagabb, azonban ezek a falakon zuhatagok, bekérgezések alakjában helyezkednek el, csak itt, ott az áthajló falrészleteknél képződik cseppkőcsap, ill. kőgyertya. Általában a behulló földes anyagoktól szennyezettek.

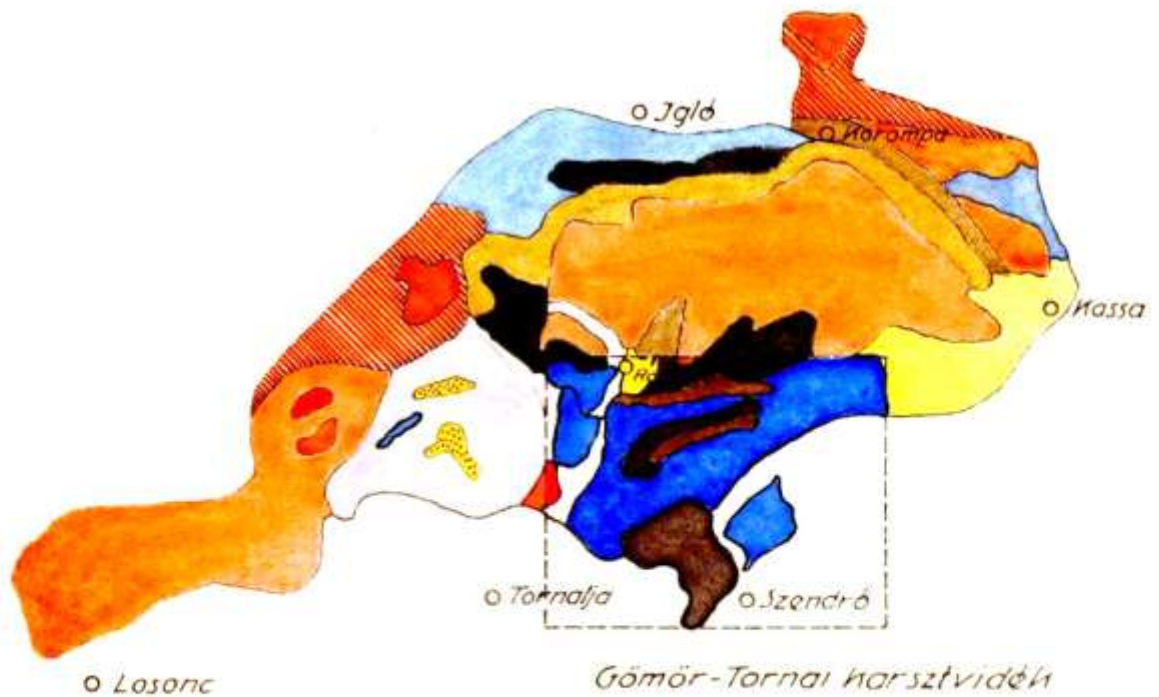
A Barázdálási I. zomboly felsőbb része cseppkövekben egészen szegény. A hasadékok teljesen simák. Az 50 méteres szint egyik végében, ahol egy szűkebb ropedéssel a felszínnel közvetlen összeköttetésben áll, képződött cca. 10 m magas 2 m széles hó fehér cseppkőzuhat g. A legalsó szint azonban egy egészen különleges képződménnyel rendelkezik. A hasadékok fala utólagosan korrodált calcit kristályokkal van tele egy bizonyos magasságig oly vastagságokban, hogy a egymás tetejére növe kristályok súlyát a falra tapló réteg már nem bírta megtartani és e miatt helyenként egész kristálytáblák zuhantak a földre. Jól látható, hogy a kristályképződmény csak a hasadék keletkezése után rakódott a falakra. Mivel az egész képződmény csak egyezintig cca. 15 m-ig észlelhető, ez arra utal, hogy az aniszi karstosodó mészkőrétegekhez képest a valószínűleg már nem nagy mélységben lévő campilli lemezes mészkő vízzáró rétegeként szerepel és a fenti kristályosodás a támaszkodó

karsztviz óvéből vált ki. Ezt a feltevést látszik igazolni, hogy más zsombolyokban is előfordul hasonló képződmény, azonban szintén csak a legmélyebb óvekben. További vizsgálat tárgyává kellene tenni ezeket a kristályos szinteket, mert véleményünk szerint ezek pontos ismerete, fontos hidrológiai és karsztkutatási adatokat szolgáltatathat.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy mind a két ujonnan feltárt zsomboly tektonikus eredetű, melyek a hegyképző mozgások következtében a középsőtriasz mészkőben keletkezett repedések szerencsés találkozásánál alakultak ki.

A Gömör-Szepesi érchegység

rétegtérképe

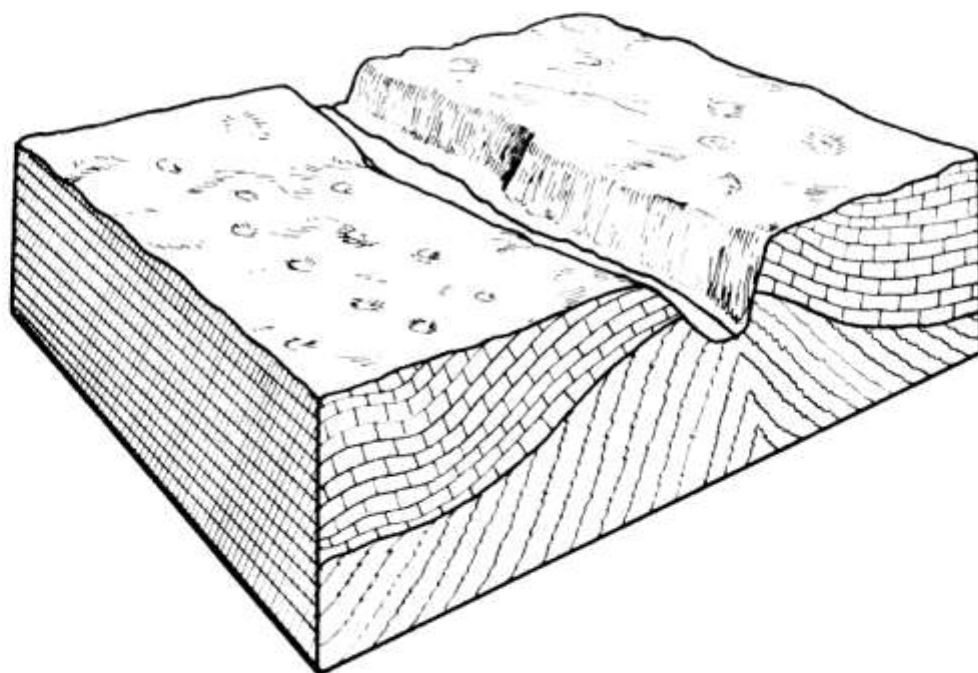

1.

	Alluvium
	Pannoniai rétegek
	Diluviális kavics
	N. Triasz mészkő
	A. Triasz mészkő
	Devon mészkő
	Perm homokkő
	Karbon rétegek
	G.Sz. tip. kristályos pala
	Gneisz
	Gránit

A Szilicei fennsík

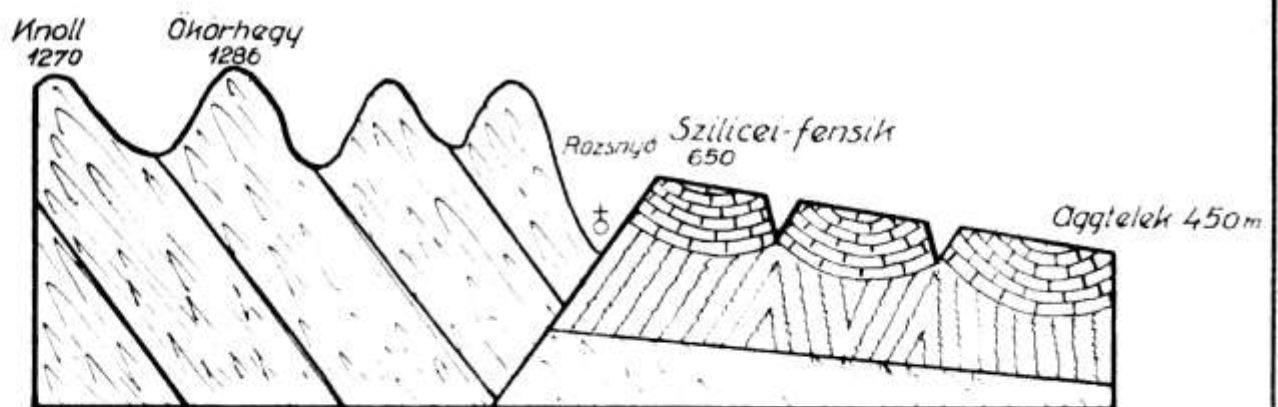
tömbszelvénye

2.

A Szilicei fennsík

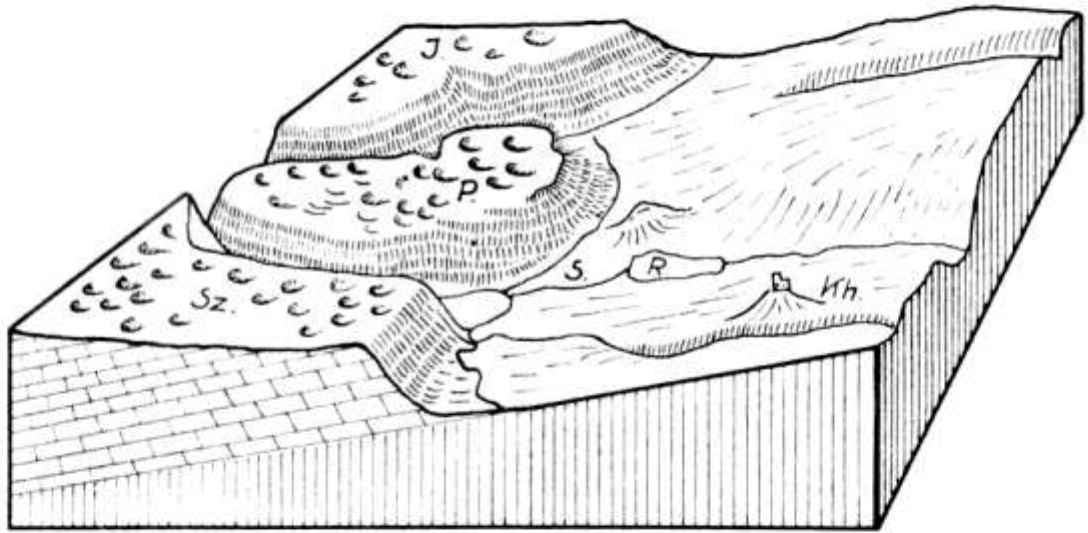
geológiai profilja

3.

A Szilice-Pelsőci fennsík

tömbszelvénye

4.